

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҶОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

— 2-2021 —

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.
«FarDU. ILMİY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журналі бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳририят ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

МАКСУДОВ Р.Х.
ЎРИНОВ А.А.

ФАРМОҢОВ Ш. (Ўзбекистон)
БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)
РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)
ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК. (Туркия)
ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR. (Япония)
LEEDONG WOOK. (Жанубий Корея)
АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)
КЛАУС ХАЙНСГЕН. (Германия)
БАХОДИРХОҢОВ К. (Ўзбекистон)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)
БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)
КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)
ЧЕСТМИР ШТУКА. (Словакия)
ТОЖИБОВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОВ М. (Ўзбекистон)
ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)
ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)
РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)
ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)
ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)
ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)
ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)
АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)
ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)
ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)
ҚЎЗИЕВ Р. (Ўзбекистон)
ХИКМАТОВ Ф. (Ўзбекистон)
АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)
СОЛИЖОНОВ Й. (Ўзбекистон)
МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ИСОҚОВ Э. (Ўзбекистон)
ИСКАҢДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)
МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)
ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)
КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)
САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)
ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)
ҒОҒУРОВ А. (Ўзбекистон)
АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)
ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)
ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)
ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)
УСМОҢОВ Б. (Ўзбекистон)
АШИРОВ А. (Ўзбекистон)
МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)
ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)
БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

Муҳаррир: Ташматова Т.
Жўрабоева Г.

Мусахҳиҳлар: Шералиева Ж.
Мамаджонова М.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-80
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди: 02.07.2021

Қоғоз бичими: 60×84 1/8

Босма табағи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма № 49

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

**Фарғона,
2021.**

М.Ражабова	
Навой ижодида қушлар ва ҳайвонлар образининг халқона асосларда ифодаланиши.....	74
Н.Шарафиддинова	
Поэтик синтаксис тушунчасининг белгиланиши ва предмети	79
	ТИЛШУНОСЛИК
М.Абдупаттоев	
Полисиндетон – полифункционал синтактик фигура	87
М.Турдибеков	
Конибодом тумани макро ва микро топонимлари	92
М.Усманова	
“Кўҳна дунё” асарида қўлланган арабий ва форсий изофанинг лингвистик хусусиятлари	96
М.Иброхимова, Т.Алимов	
Лингвокреатив медиамайдонда тилнинг экологик софлигини сақлаш.....	99
М.Мадаминова	
Мурожаат шаклларининг прагматик хосланиши.....	104
С.Ҳабибуллаева	
Исажон Султон ҳикояларида маънодош ҳамда зид маъноли сўзларнинг лексик-семантик хусусияти.....	111
А.Уралов	
Асимметрик дуализм ва функционал транспозиция	115
	ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ
Р.Сафарова	
Ўқувчиларда маданий дунёқарашни шакллантириш параметрлари.....	120
Э.Мирзажонова	
Шахснинг когнитив ривожланишининг эрта ташхиси ва ўзаро боғлиқлиги таълим самарадорлиги омили сифатида.....	124
М.Туйчиева	
Ўқув фани материалларини ўқишлилик даражасини оширадиган таълим методлари	129
	ИЛМИЙ АХБОРОТ
М.Рахимов, Х.Муйдинов, А.Комилжонов	
Четдан келтирилган қорамол ғунажинларини парваришланишнинг жадал технологияси	134
Р.Пирназаров	
Қурбонқул қулама тўғонининг филтрацион кўрсаткичларини ҳисоблаш.....	137
Б.Холматова	
Учинчи ренессанс даврида маънавий ишлаб чиқаришни юксалтириш эҳтиёжи.....	140
Н.Собиров, С.Исроилова	
Хўжанддаги биринчи дунё урушининг Австрия-Венгрия кучларининг излари	144
М.Болтабоев	
Совет ҳокимияти ўрнатилган йилларда вақф мулкларининг аҳволи	147
Д.Абдуллаев	
Музей жамланмасида давлат мукофотларининг ўрни ва аҳамияти.....	150
Н.Исраилов	
“Шарқ кутубхонаси” асарида Амир Темур томонидан Хуросоннинг забт этилиши масаласини ўрганилиши.....	154
А.Мусаев	
XVII аср бошларида Фарғона водийсидаги сиёсий кураш	159
С.Ҳамрақулов	
“Фарғона” газетасида хорижий мамлакатлардаги воқеаларнинг ёритилиши	163

УДК: 7.034

УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ДАВРИДА МАЪНАВИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ЮКСАЛТИРИШ
ЭҲТИЁЖИНЕОБХОДИМОСТЬ УВЕЛЕЧЕНИЯ ДУХОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В ЭПОХУ
ТРЕТЬЕГО ВОЗРОЖДЕНИЯTHE NEED TO INCREASE SPIRITUAL PRODUCTION DURING THE THIRD
RENAISSANCEХолматова Башоратхон Толиповна¹¹Холматова Башоратхон Толиповна – ФарДУ Фуқаролик жамияти кафедраси доценти,
фалсафа фанлари номзоди**Аннотация**

Мақолада Ўзбекистон тараққиётининг янги босқичи - учинчи Ренессанс даврида ёшлар тарбияси, маънавий-маърифий ишлар тизимини модернизациялаш эҳтиёжи, маънавий юксалиш жараёнининг юқори босқичга олиб чиқиш зарурати, унинг ҳуқуқий асослари, маънавий юксалишни таъминлашда маънавий ишлаб чиқариш субъектларининг ўрни таҳлил қилинган.

Аннотация

В статье анализируется воспитание молодежи, необходимость модернизации системы духовно-воспитательной работы, необходимость выведения процесса духовного роста на более высокий уровень, его правовые основы, роль духовного производства в новом этапе развития Узбекистана – в эпоху Третьего Возрождения.

Annotation

The article analyzes the education of young people, the need to modernize the system of spiritual and educational work, the need to bring the process of spiritual growth to a higher level, its legal foundations, the role of spiritual production in the new stage of development of Uzbekistan - in the era of the Third Renaissance.

Таянч сўз ва иборалар: глобаллашув, маънавият, ёшлар, ёшлар тарбияси, Учинчи Ренессанс, маънавий-маърифий ишлар, маънавий тикланиш, маънавий юксалиш, маънавий ишлаб чиқариш, оила, маҳалла, таълим муассасаси.

Ключевые слова и выражения: глобализация, духовность, молодежь, воспитание молодежи, Третье Возрождение, духовно-просветительская работа, духовное возрождение, духовный подъем, духовное производство, семья, махалля, учебное заведение.

Keywords and expressions: globalization, spirituality, youth, education of youth, the Third Renaissance, spiritual and educational work, spiritual revival, spiritual uplift, spiritual production, family, makhalla, educational institution.

Мустақиллик туфайли маънавият муаммоларига катта эътибор берилиши унинг моҳияти ва мазмунини атрофлича илмий таҳлил этиш заруриятини келтириб чиқаради. Шу сабабдан кўплаб адабиётларда маънавиятнинг табиати ва моҳияти ҳақидаги ниҳоятда ранг-баранг қарашлар кенг ўрин олди. Айниқса, Учинчи Ренессанс даврига қадам қўйган халқимиз ҳаётида маънавий юксалиш масаласи кун тартибидаги энг асосий муаммога айланди. Зеро, глобал дунёда миллий юксалиш миллий хавфсизликни таъминловчи бош омилдир.

Бугун жонажон Ўзбекистонимиз “Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари” деган устувор ғоя асосида ўз тараққиётининг янги босқичига дадил қадам қўймоқда [1,166]. Бу олижаноб мақсаднинг рўёби эса ёшларимиз маънавий маданиятининг қанчалик юксак даражада шаклланганлигига боғлиқ. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат

Мирзиёев ёшлар билан олиб бориладиган маънавий-маърифий ишларни янги босқичга кўтариш зарурлиги ҳақида шундай ёзади: “Албатта, биз мустақил фикрлайдиган, замонавий билим ва касб-хунарларни эгаллаган, мустақил ҳаётини позицияга эга бўлган ёшларни тарбиялаш бўйича катта ишларни амалга ошироқдамиз. Аммо холисона тан олиб айтадиган бўлсак, бугунги кунда бутун дунёда аҳолининг, биринчи навбатда, ёшларнинг онги ва қалбини эгаллаш учун қандай кескин кураш бораётганини, диний экстремизм, терроризм, гиёҳвандлик, “оммавий маданият” каби таҳдидлар кучаяётганини ҳисобга оладиган бўлсак, фарзандларимиз тарбияси, маънавий-маърифий соҳадаги ишларимизни бир зум сусайтирмасдан, аксинча, уларни янги босқичга кўтаришимиз зарур” [2,17].

Бугун дунё тараққиёти шу даражага етдики, энди мафкуравий кураш, маънавий

салоҳият етакчи ўринга чиқди. Энди қурол-яроқлар эмас, балки «фикрга қарши фақат фикр, ғояга қарши фақат ғоя» билан курашиб олға бориш мумкин. Кимнинг мафқураси, миллий ғояси кучли бўлса, ўша енгиб чиқади.

Ёш авлодни юксак маданиятли ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат ва садоқат руҳида тарбиялаш миллий тараққиётнинг муҳим талаби, таълим-тарбия соҳасида амалга ошириладиган ислоҳотларнинг бош вазифасидир.

Тараққиётимизнинг ҳозирги босқичида юксак маданиятли инсонни тарбиялаш, қонунчиликка амал қиладиган, фуқаролик бурчини адо этадиган, фуқаролик жамияти талабларига риоя қиладиган, ҳар қандай келишмовчилик ва ихтилофларни оқилона ҳал қила оладиган, жаҳон стандартлари талабларига жавоб берадиган цивилизацияли баркамол шахсни шакллантириш вазифаси турибди [3,242]. Шу жиҳатдан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш ишларининг сифатини ҳамда педагог кадрларнинг ижтимоий мавқеини янада оширишга қаратилган тарихий қарори қабул қилинди [4].

Ўзбекистон Республикаси президенти Ш.М.Мирзиёев 2018 йилнинг 13 август куни “Ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш, уларга таълим-тарбия бериш тизимини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорни имзолади [5].

Миллий ва глобал маънавиятнинг ўзаро диалоги миллий маънавиятнинг трансформациясига олиб келади. Прогрессив ўзгаришлар ва янги замонавий талаблар асосида янги ижтимоий-маънавий идеаллар ва мўлжаллар пайдо бўлади. Кўриниб турибдики, маънавиятнинг юксалиб бориши, маънавий янгиланиш маънавий эҳтиёжларнинг ўсиб боришидан келиб чиқувчи қонуний жараён ҳисобланади. “Маънавият юксалишининг хусусиятларини ҳисобга олиб, унинг қуйидаги қонунларини ажратиб кўрсатиш мумкин: жамият тараққиёти жараёнида соғлом ижтимоий-маънавий эҳтиёжлар муттасил ўсиб бориш қонуни; маънавият ривожланишининг умумтамаддуний (цивилизацион) тараққиёт даражасига боғлиқлиги қонуни; маънавий ривожланишнинг ижтимоий онг ва ижтимоий муносабатлар ривожланиш даражаси билан ўзаро боғлиқлиги қонуни” [6,121]. Айтиш мумкинки, маънавий янгиланиш жамият ҳамда инсон тараққиётининг объектив эҳтиёжларига боғлиқ экан.

Мамлакатимиздаги туб ўзгаришлар, ёшларга оид давлат сиёсатини янада ривожлантириш, ёшлар билан ишлаш самарадорлигини баҳолаш бўйича ягона кўрсаткичлар ишлаб чиқиш, ёшлар сиёсатини баҳолаш миллий индекси жорий этилди. Зеро, президентимиз

Ш.Мирзиёев таъкидлаганларидек, “Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари” деган дастурий ғоя асосида, ёшларни она юртга садоқат руҳида тарбиялаш, уларда ташаббускорлик, фидойилик, ахлоқий фазилатларни шакллантириш – ўта шарафли вазифадир [1,35].

Юқоридаги вазифалар мазмунидан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги ПҚ-5040-сон “Маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида” ҳамда худди шу куни қабул қилинган ПҚ-5039-сон “Маънавият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақсадли жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги қарорлари қабул қилнди. Мазкур қарорларга биноан Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси “Ижод” жамоат фонди негизида маънавият ва ижодни қўллаб-қувватлаш мақсадли жамғармаси ташкил этилди. Жамғармага “Узлуксиз маънавий тарбия концепцияси” асосида мактабгача таълим, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълим босқичлари учун методик қўлланма, услубий тавсиялар, маънавий-ахлоқий тарбия назарияси ва методикасини бойитишга қаратилган илмий-амалий адабиётлар яратиш, миллий меросимиз, буюк аجدодларимизнинг жаҳон тамаддунига қўшган улкан ҳиссаларини дунё миқёсида тарғиб қилишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш, ва китобхонликни ҳар томонлама ривожлантириш, фаол ижодкорларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш вазифаси юкланди. Буларнинг барчаси Учинчи Ренессанс даврида маънавий ишлаб чиқариш жараёнини тубдан такомиллаштириш энг муҳим ҳаётий эҳтиёжга айланганини тасдиқлайди.

Маънавий ишлаб чиқаришда ҳам ўзига хос меҳнат предмети, меҳнат жараёни, меҳнат маҳсулоти каби унсурлар мавжуд бўлиб, улар инсон фаолиятини муайян мақсадга йўналтиради. Маънавий ишлаб чиқаришда меҳнат предмети ҳамма вақт табиат ҳодисалари ва буюмлари бўла олмаслигини ҳам қайд этиш керак. Кишилар ўртасидаги ижтимоий муносабатлар, инсоннинг фикрлаш жараёни каби мавҳум мураккаб ҳолатлар ҳам бу ишлаб чиқаришда меҳнат предмети тарзини бажариши мумкин. Шунингдек,

маънавий ишлаб чиқаришдаги меҳнат жараёнининг ўзи, табиийки, моддий ишлаб чиқаришниқидан тубдан фарқ қилади. Ишлаб чиқаришда ақлий меҳнатнинг зарурлиги ўз-ўзидан, бироқ маънавий ишлаб чиқаришда ақлий меҳнат устиворлик қилади. Бинобарин, бу ерда ақлий жараёнининг ўрни бутунлай бошқача моҳият касб этади.

Илмий адабиётларда таъкидланганидек, маънавий ишлаб чиқаришнинг ижтимоий аҳамияти нафақат охори тўкилмаган, оригинал кадриятларни, бошқача айтганда, бирламчи маҳсулотларни ишлаб чиқаришда кўзга ташланади, шу билан бирга бу нарса яратилган бундай маҳсулотларни – асарларни ижро этиш, “қайтадан яратиш” каби иккиламчи ҳодисалар тизими билан ҳам боғлиқдир. Иккиламчи кадриятлар бирламчилар асосида юзага чиқади. Бироқ фақат ижодий “қайта яратиш”, “ўқиб”, “идрок этиб”, ҳаммуаллиф бўлиб уларни жамиятнинг маънавий бойлигига қўшиш мумкин. Иккиламчи деб аталадиган ишлаб чиқаришнинг ўзига хос томони унинг ижодий эканлиги билан асарларни маънавият маҳсулотларини талқин этиш, интерпретация қилиш жараёнлари билан боғлиқ эканлигидадир. Шу маънода масалан, мусиканинг ижрочиси, нотикнинг маҳорати, актёрнинг санъатини шартли равишда иккиламчи жараён деса бўлади. Ҳар бир ижрочи маънавий маҳсулотни оммага етказишда ўзининг шахсий талқини, дунёқараши, идрок имкониятларига, жуда бўлмаса, ифодавий оҳангига суянади. Демак, маънавий кадриятларни ишлаб чиқариш билан уларни қайта яратиш ўртасида ўтиб бўлмас чегара мавжуд эмас. Масалан, хонанда оммага бастакор ёки шоирнинг асарини шунчаки етказмайди, балки уни ўзига хос тарзда талқин қилиб, шу асосда истеъмолчига етказди. Ижрочилик санъати деган тушунчанинг илмий таомилга киритилганлиги боиси ана шунда.

Бироқ маданий кадриятларни ишлаб чиқаришдаги бу ҳолатлар ўз-ўзича рўй берадиган механик жараён эмас, уни рўёбга чиқаришда муайян ижтимоий ташкилотлар бевосита иштирок этади. Умумий тарзда бўлса-да, ана шундай ташкилотлар тизими билан танишиб ўтайлик.

Биринчидан, булар маънавий ишлаб чиқаришни ташкил қиладиган ижодий уюшмалар, нашриётлар, киностудиялар, илмий-тадқиқот муассасалари, ҳаваскорлик бирлашмалари, халқ ижодий жамоалари.

Иккинчидан, маданиятни тарқатадиган тузилмалар: халқ ижодий жамоалари, концерт заллари, кинотеатрлар, гастрол уюшмалари, маънавий ва маърифий марказлар, мактаб,

кутубхона, музейлар, диний идоралар ва ҳ.к. булар айна вақтда кадриятларни ишлаб чиқарадилар ҳамда омма орасига тарқатадилар.

Учинчидан, маданий фаолиятни ташкил қилишда, ривожлантиришда, дастур тузишда, баҳолашда иштирок этадиган фаолият субъектлари, масалан, илмий танқид, бадиий танқидчилик ва бошқалар.

Маънавий ишлаб чиқариш жараёнининг энг муҳим субъектлари оила, маҳалла ва таълим муассасаларидир.

Таълим-тарбия, энг аввало, оиладан бошланиши барчамизга яхши маълум. Бола оилада уйини, боғча ва мактабда эса ватанини танийди. Шунинг учун биз оиладаги таълим-тарбия ҳақида ўта жиддий бош қотиришимиз лозим.

“Оила – муқаддас” деган азалий ва эзгу ғоя қадрсизланиб, минг йиллик миллий кадриятларимиз завол топар экан, бу каби оғриқли ҳолатларни камайтириб бўлмайди. Бунинг учун маҳалла катта ижтимоий куч сифатида майдонга чиқиши керак. Чунки фаоллар, кўпни кўрган оқсоқоллар, тажрибали нурунийларимиз, агар истаса, жамоатчилик билан биргаликда ҳар қандай муаммони ҳал қилишга, хато қилган ёшларни тўғри йўлга солишга қодир”, – дейди президентимиз Шавкат Мирзиёев [7].

Бола хулқидаги оғишлар оиладаги носоғлом муҳит, ота-онанинг тарбияда йўл қўйган хатолари, ўқитувчи фаолиятидаги камчиликлар асосида вужудга келади. Қайта тарбиялаш жараёнида салбий хулқ ҳосил қилган сабаб-шароит ўзгартирилади, қайта тарбиялашда мактаб, оила, ота-онанинг ҳамкорлиги лозим бўлади. Демак, қайта тарбиялаш ўқувчининг ўзигагина эмас, балки унинг ота-онасига ҳам қаратилиши лозим [8,55-56].

“Қарс икки қўлдан чиқади”, деганларидек, ўқитувчилар ва ота-оналар ўртасида фаол мулоқот, самимий руҳдаги муносабатларни ўрнатишимиз керак. Ота-оналар мактаб ўқитувчисини қўллаб-қувватлаши ва фарзанд тарбиясида устозлар билан яқин ҳамкорликда фаолият юритишлари лозим [1,157].

Маънавий ишлаб чиқаришнинг энг олий маҳсулоти, яъни натижаси миллий ғоядир. Жаҳон тарихида ҳар бир халқнинг аввало маънавий бирлашуви, миллий ғояси билан юксалганини кўриш мумкин. Бугун янги ҳаёт қуриш, ривожланган давлатлар қаторига чиқиш йўлидан бораётган Ўзбекистонда ҳам миллий ғоя масаласи жуда муҳим аҳамиятга эга.

Президентимиз Ш.М.Мирзиёев таъкидлайдики, “Миллий ғояни фарзандларимиз онгига айнан болалик

давридан, боғчадан ва мактабдан бошлашимиз зарур. Бунинг учун тарихни, аждодларимиз меросини, дунё тажрибасини, турли халқларнинг ютуқ ва камчиликларини атрофлича ўрганиш керак [1, 149].

Сўнги йилларда бу борада қатор қарорлар қабул қилинди. Республика маънавият ва маърифат кенгаши раиси президент экани белгилаб қўйилди. Кенгашнинг ҳудудий бўлимларига масъуллик ҳокимлар зиммасига юклатилди. Бу ўзгариш маънавий-маърифий ишларни давлат сиёсатида янада юксак ўринга кўтарди.

Шавкат Мирзиёев 2021 йилнинг 19 январь куни маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтириш масалалари бўйича ўтказилган видеоселектор йиғилишида айтиб ўтдики, “агар жамият ҳаётининг танаси иқтисодиёт бўлса, унинг жони ва руҳи маънавиятдир. Биз янги Ўзбекистонни барпо этишга қарор қилган эканмиз, иккита мустақам устунга таянамиз. Биринчиси – бозор тамойилларига асосланган кучли иқтисодиёт. Иккинчиси – аждодларимизнинг бой мероси ва миллий қадриятларга асосланган кучли маънавият [9].

Албатта, миллий ғоянинг моҳиятини тўлиқ англаб етмаган, эски мафқурани тасаввур қилиб, бунга юзаки қарайдиганлар ҳам йўқ эмас. Шу боис президентимиз Ш.Мирзиёев: “Биз яратаётган янги Ўзбекистоннинг мафқураси эзгулик, одамийлик, гуманизм ғояси бўлади. Биз мафқура деганда, аввало, фикр тарбиясини, миллий ва умуминсоний қадриятлар тарбиясини тушунамиз. Улар халқимизнинг неча минг йиллик ҳаётини тушунча ва қадриятларига асосланган”[10],– дея мамлакат мафқурасининг асосий ғоясини таъкидлаб ўтди.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, жамиятнинг миллий-маънавий тараққиёт жараёни биринчидан, халқимиз, миллатимиз яратган маънавий-ахлоқий қадриятларни, меросни ўзлаштиришга;

иккинчидан, шахснинг инсоний фазилатларини намоён этишга, жамиятда инсонпарварликни мустақамлашда учрайди. Шу тариқа маънавий тараққиёт жараёнининг ўзи маънавий-ахлоқий фазилатлар, инсонпарварлик тарзида намоён бўлади. Бу эса уни, яъни миллий-маънавий тараққиёт жараёнини умуминсоний қадриятлар билан уйғунлашишга олиб келади.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. – Т.: Ўзбекистон, 2020.
2. Мирзиёев Ш. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
3. Ижтимоий фалсафа. (Маърузалар матни). – Қўқон, 2010. .
4. <https://kun.uz/> Президент янги қарорни имзолади. Ёшлар бўйича янги комплекс чора-тадбирлар дастури тасдиқланди
5. <https://lex.uz/docs/> Ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш, уларга таълим-тарбия бериш тизимини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида. // ПҚ-3907-сонли қарор. 14.08.2018.
6. Эркаев А. Маънавиятнинг уч қонуни. Биринчи мақола. // Тафаккур – Т., 2017. № 2.
7. <https://kun.uz/news/2020/02/12/> Президент йиғилиши: Ўзбекистонда Маҳалла ва оила масалалари вазирлиги ташкил этилади
8. Ҳасанбоев Ж., Сарибоев Ҳ., Ниёзов Г. в.б. Педагогика. – Т.: Фан, 2006.
9. <https://president.uz/uz/lists/> Шавкат Мирзиёев: Жамият ҳаётининг танаси иқтисодиёт бўлса, унинг жони ва руҳи маънавиятдир
10. <https://www.gazeta.uz/uz/2021/01/19/> Президент мамлакат мафқурасининг асосий ғояси нималардан иборатлигини маълум қилди.

(Тақризчи: М.Маматов – фалсафа фанлари доктори).